

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 26.10.62 / תע' יחיד / גלריה "כ"ץ" / תל-אביב

תערוכת רישום בעלת כוח בלתי רגיל, מציג פרנץ ברנהיימר בגלריה "כ"ץ". ביכולת רישום מעולה, בטכניקה מורכבת, בונה ברנהיימר קומפוזיציות מלאות תנופה ובעלות פתרונות גראפיים מעניינים ביותר. בהקדמה לקטלוג נאמר: "בין הסמלים האלה, דמות השולחן העסיקה אותי במשך שנים רבות. מובנו - המרכז המקודש שסביבו מתאספת המשפחה. לעיתים הוא מזבח ולעיתים מקום להבאת קרבנות. צורתו תשתנה בתהליך היצירה בדרך להבעה חזותית ברורה". אם להתייחס - ואין כל סיבה לא לעשות כך - למשמעויות המטפיסטיות שברנהיימר מעניק לסמל השולחן, מתברר שתפיסתו של הצייר גורסת שדווקא הסמל המקודש הוא נסער, גדוש אירועים מלאי אקספרסיה והתנגשויות פנימיות, וכמעט היולי, בעוד שהצורות־הדמויות שמעבר לתחום המידי המטפיזי בנויות יותר, מאורגנות ביתר סטאטיות ונמצאות במערך שלו המהווה, לרוב, משקל נגדי לתנועה הפנימית הסעורה של משטחי השולחן.

265 גם ברישומים שנושאם אינו השולחן, מופיע לעיתים תכופות הקונטקסט בין תנועה סעורה, היולית חריפת־מבט ובין קבוצת צורות מסודרת מתפתחת בסדרת וריאציות הגיוניות־פורמאליות. כדוגמא אופיינית יכול לשמש הרישום "שולחן, קומפוזיציה 4". השולחן עצמו, במחצית השמאלית של הדף, משמש מרכז לצורות מורכבות ודינמיות, בעלות אווירה מסתערת בארוקית, בעוד שהצורות הצופות בשולחן, הנמצאות בימין הדף, מאורגנות זו

מעל זו בסדרת עיגולים כדוריים, מופנמים יותר ומסודרים יותר. גם ברישום "תהום" אפשר למצוא מעבר מצורות מסודות, כמעט גיאומטריות, מימין לצורות חופשיות בצד שמאל. הישגו החשוב של ברנהיימר הוא, שלמרות המגמה הספרותית לא נפגם מבנה הרישום שהוא מקורי, אורגני וטבוע בחותם אישיות ציורית מגובשת.

פגם אחד שאפשר למצוא בחלק מהרישומים - "תנועה במסגרת" ו"שולחן" - הוא שהצבע השחור כאשר בא מלא ללא גווני-ביניים, הוא אטום וצף למעלה, ולא תמיד באיזון מספיק עם כתמים שחורים דומים אחרים. המשמעות הספרותית במקרה זה אינה נפגמת, אך המבנה הצורני אינו שלם. ברישומים אחרים, כאשר מופיעות דמויות אדם, נתן להן פתרון אקספרסיוניסטי מובהק, קרוב ברוחו לנולדה. אין ספק שתערוכתו של פרנץ ברנהיימר היא תערוכה שכדאי לראותה.

יואב בראל, בין פיכחון לתמימות: על האמנות הפלסטית בשנות ה-60 בתל אביב, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2004